

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

AVARIZ VERGİSİNİN MUHTEŞEM DÖNÜŞÜ : OLAĞANÜSTÜ VERGİLER

Yard.Doç.Dr. Mehmet YÜCE
Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., Maliye Bölümü

ABSTRACT

We have had an earthquake disaster which had not happened ever before in the history of Turkish Republic. As economic, psychologic and sociologic cost caused by this earthquake is very harmful both state and its citizens have to have some tasks in order to minimize this cost. But on the one hand psychologic depression caused by earthquake is still continuing, on the other hand earthquake taxes were got on the agenda by Government. This caused great reactions. It should not be forgotten that the target of taxing is not only to finance public expenditures. Therefore when applying taxes, its effectson investment, output and employment must be taken into considerations and then long run planning has to be made. While traying to solve short run problems, new problems shouldn't be created. When we look the situation in this perspective, this economic period can bear neither earthquake taxes nor any other kind taxes. For that reason, in order to finance the cost of earthquake, alternative sources should be found instead of taxing.

Key Words: Tax, Surtax.

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere, devlet, var olma amacı doğrultusunda bir takım harcamalar yapmak ve bu harcamalarının finansmanı karşılamak için bazı gelir kaynakları bulmak durumundadır. Toplumların gelişip ilerlemesiyle birlikte kamu hizmetlerine olan talep artmış, artan talep ise beraberinde kamu finansmanına olan ihtiyacı kuşkusuz artırmıştır. Bu nedenle günümüzde kamunun temel finansman kaynağı olan vergilerin GSMH içinde payı giderek artış göstermiştir. Ancak, Türkiye'de vergi gelirindeki artış trendi hep kamu harcamalarındaki artış trendinin altında kalmış ve böylece kamu kesimi açıkları büyüyerek sorun olmaya başlamıştır.

Türkiye'de günümüze değin sağlıklı bir vergi yapısı kurulamadığı gibi, etkin bir kamu harcama sistemi de oluşturulamamıştır. Bu nedenle, kamu kesimi dengesi bir türlü sağlanamamış, beklenmedik bir durum (Doğal felaket, Ekonomik kriz, Savaş vb gibi) karşısında bu denge iyice bozulmuş ve hükümetleri adete telaşa sürüklemiştir. Ancak enteresandır ki, Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze değin söz konusu durumlarda tüm yöneticilerin başvurdukları yol hep aynı olduğu görülmüştür: Ek veya olağanüstü vergilerin ihdası.

Bu çalışmada, öncelikle, Türkiye'de çeşitli tarihlere ihdas edilen belli başlı ek vergiler hakkında genel bilgi verilerek ek vergilerle avarız vergiler arasındaki benzerlikler tartışılacak

daha sonra 29/06/2001 tarih ve 4705 sayılı "Yurt Dışına Çıkışlardan Harç Alınması Ve 4481 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" la tekrar gündeme gelen ek vergileri eleştirel bir yaklaşımla ele alınacaktır.

2. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE EK VERGİLER: AVARIZ VERGİLERİ

Bilindiği üzere, İslam maliyesini esas alan Osmanlı imparatorluğunca tahsil edilen vergiler Şer'i ve Örfi vergiler olmak üzere başlıca iki ana grupta toplanmakta olup, bunlar kendi aralarında nitelik ve esas yönünde çeşitlere ayrılmaktaydı. Şer'i vergiler (Tekalifi Şer'iyeye), İslâm düşünce sisteminin mali alındaki bir yansımasının sonucu olup, dini kurallara dayanan zekat, haraç ve cizye denilen vergilerden oluşmaktaydı. Örfi vergiler (Tekalifi Örfiye) ise, İslamiyet'in yayıldığı ülkelerde daha önce uygulanan ve kaldırılmayıp devam ettirilen vergilerle sonradan konulan birtakım vergilerden meydana gelmekteydi. Osmanlı imparatorluğunda, Şer'i vergilerden sonra konulan ve ikinci Beyazıt döneminde "Hudusu Avarız" vergisiyle başlayan ve sayıları 100'e yaklaşan örfi vergiler, vergi sisteminin ağırlık merkezini oluşturmuştur (Bkz. Edizdoğan, 1998: 40- 43).

Lügat anlamı "kazalar, belalar, engeller, engebeler" olan avarız, Osmanlı maliyesinde, özellikle savaş, seferberlik gibi olağanüstü hallerde Ordu-yu Hümayun'a savaş malzemesi, tahıl ve saman sağlamak nedeniyle tahsil olunan miktarı, ölçüsü ve zamanı belirsiz olan, ek bir vergiyi ifade etmekteydi. Yaradılışı itibariyle çok cömert olduğu söylenen ikinci Beyazıt döneminde yapılan (günümüzdeki kamu harcamalarda olduğu gibi) ölçsüz harcamalara 1499- 1500 yılında meydana gelen ve "küçük kıyamet" adı verilen (17 Ağustos Marmara depreminde olduğu gibi) büyük depremin meydana getirdiği ekonomik maliyet de eklenince, hazineye kamu giderleri (özellikle askeri harcamaları) karşılayabilecek para kalmayınca, bir takım vergiler ihdas edilmiştir. Bu vergilerin ilki ise, başlangıçta bir defaya mahsus olarak alınılması düşünülen avarız vergisiydi.

İşte, başlangıçta bir defaya mahsus olağanüstü bir vergi olarak ihdas edilen bu vergi, sonraları sık sık tekrarlanarak sadece savaş masrafları değil, çeşitli devlet masraflarını karşılamak için de uygulanan olağan bir vergi biçimine dönüştü. Hatta, devlet, bu vergiye öylesine alışmıştı ki "avarız haneleri" denilen vergi yükümlüsü birimleri tespit ederek neredeyse bütün umudunu bu vergiye bağlar durumuna gelmişti (Bkz, Sayâr, 1977: 70-71; Varcan, 1996: 46; Tekin, 1994: 66-68). Her ne kadar avarız vergileri Tanzimat'tan sonra kaldırıldı ise de, bu gelenek Cumhuriyet sonrasında da Buhran Vergisi, Muvazene Vergisi, Müdafaa Vergisi gibi çeşitli isimlerle tekrar uygulamaya geçti. Daha sonra, Varlık Vergisi, Net Aktif Vergisi, Ekonomik Denge Vergisi ve Deprem Vergileri adı altında varlığını sürdüren ek vergiler, ağır bir vergi türü olarak maliye literatüründe yerlerini aldılar.

Görüldüğü üzere isim farklılığından öte avarız vergisi ile çeşitli adlarla ihdas edilen ek vergiler arasında çok önemli farklar bulunmamaktadır. Özellikle, 17 ağustos 1999 Marmara depreminden sonra ihdas edilen ve deprem vergisi olarak bilenen " 4481 sayılı 17.8.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Depremin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarına Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile getirilen ek verginin, gerek konuluş

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

ve gerekse uygulama süresi açısından avarız vergileri ile oldukça benzerlik göstermektedir. Avarız vergisi ile ek vergiler arasındaki benzerlik ana başlıklar halinde şöyle özetlenebilir;

- Hem avarız vergisi hem de ek vergiler deprem, ekonomik buhran gibi sıkıntılı veya olağanüstü dönemlerde ihdas edilmiştir.

- Avarız vergisi başlangıçta bir defaya mahsus olağanüstü bir vergi olarak ihdas edilmiş olmasına rağmen, sonraları sık sık tekrarlanarak, sadece olağanüstü dönemlerde ortaya çıkan ek finansman ihtiyacı karşılamak bir yana, diğer kamu harcamalarının finansmanda kullanılan olağan bir vergiye dönüşmüştü. Aynı şey ek vergiler için de geçerli olduğu görülmektedir. Zira, bu vergiler de bir defaya mahsus olarak yasalaşmasına karşın, ya daha sonra çıkarılan kanunlarla uygulama süresi uzatılmış ya da mahiyeti pek değiştirilmeden değişik adlarla çıkarılan yasalarla uygulamasına devam edilmiştir. Böylece, halk aldatılmış olma hissine kapılarak siyasi iradeye olan güveni zayıflamıştır.

- Gerek avarız vergisi gerekse ek vergiler her defasında farklı bir gerekçe ile tahsil edilmişse de, kullanım yerlerine bakıldığında, alınış gerekçesinden farklı olarak bütçe açıklarının kapatılmasında kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle, olağanüstü dönemler fırsat bilinerek bu dönemlere mahsus sembolik adlarla alınan bu vergilerin asıl amacı pervasızca yapılan harcamaları karşılamak olduğu kuşkusuzdur. Böylece, gerçek amaç sembolik ismin ardında gizlenmiştir.

- Bu vergiler her ne kadar olağanüstü dönemlerde gündeme gelmişlerse de, aslında söz konusu vergilerin ihdas edilmesindeki temel etken kamu harcamalarında yapılan savurganlığın yol açtığı kamu kesimi finansman açığının kısmen de olsa azaltılmasıdır. Ek vergilerin olağanüstü dönemlerde gündeme gelmesi, bu dönemlerde ek vergi konulması açısından elverişli bir ortam oluşmasıyla açıklanabilir.

- Avarız vergisi hem nakdi hem de aynı (bedeni) bir vergi niteliğindedir. Ek vergiler çoğunlukla nakdi vergi niteliğindedirler. Bununla birlikte, aynı vergi niteliğindeki ek vergiler de yok değildir (Varlık vergisi gibi).

3. CUMHURİYETİN İLK DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE KADAR OLAĞANÜSTÜ VERGİLERİN GELİŞİMİ

3.1. DEVLETÇİLİK DÖNEMİ (1930 - 1939)

Her ne kadar Cumhuriyetin ilanı ile birlikte modern bir vergi sistemi kurulması yolunda önemli çabalar sarf edilmişse de, gerek siyasi konjonktür gerekse ekonomik konjonktür bu çabanın başarıya ulaşmasına olanak vermemiştir. Bu dönemde, henüz yeni savaşta çıkıp Cumhuriyeti ilan eden ve bununla birlikte birçok dahili ve harici siyasi olaylarla başa çıkmaya çalışan ve henüz tam kurumsallaşmamış Cumhuriyet hükümeti, gerek söz konusu olayların neden olduğu giderleri finanse etmek, gerekse dünyada yaşanan büyük iktisadi krizin (1929) kamu gelirlerinde meydana getirdiği azalmaları gidermek amacıyla ardı sıra yeni vergiler ihdas etmiştir. Cumhuriyet döneminde, vergilerle ilişkin bir takım değişiklikler yapılmış ve

bazı vergiler denenmiştir. Ancak, bu dönemde kendisinden en çok bahsettiren olay aşarın kaldırılması ve olağanüstü vergilerin ihdasıdır.

Hemen ifade etmek gerekir ki, bu dönemde ihdas edilen olağanüstü vergiler ilmi ve rasyonel esaslardan yoksun olan, sadece o anın ihtiyacına cevap veren, geçici olacağı ümit ve ifade edilen bu yükümlülükler, vergi sistemini garip, insicamsız ve karışık bir hale sokmuştur. Örneğin, 1929 ekonomik krizin yarattığı güçlükleri gidermek için 1931'de yürürlüğe konulan Buhan Vergisi, krizin 1933'te sona ermesine rağmen 1950 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Böylece, bu dönemde gerek vergilere getirilen zam ve gerekse nevi şahsına münhasır olarak yeni ihdas edilen vergiler sonucu Türk Vergi sistemini modern görüşlere ve vergileme tekniğine aykırı karışık bir vergiler manzumesi haline getirmiştir (Nadaroğlu, 1981: 414). Diğer taraftan, bu dönemde izlenen vergi politikasındaki temel çelişme, sanayileşmeden önce sanayileşmiş toplumlara özgü vergi sistemlerini kabul etme çabası olmuştur. Zira, henüz Türkiye'de sanayileşme başlamadan önce, hükümet köylü toprak sahibi kesimin desteğini sağlamak gibi kısa dönemli bir politik kararı sonucu (Yay, 1988: 69) aşarı kaldırılarak vergi yükü ikincil ve üçüncül kesimlerden gelir sağlayan kimseler üzerine (ücretliler) aktarılmak istemiştir. Bu kesimlerin çelimsiz oluşu yapılan teşebbüslerin başarısız kalmasına neden olmuştur (Bulutoğlu, 1976 : 63).

Biz burada söz konusu dönemde izlenen vergi politikası bir yana bırakarak sadece konumuz gereğince ihdas edilen ek vergiler hakkında genel bilgi vermekle yetineceğiz. Hemen belirtelim ki, bu dönemde, 1931-1938 döneminde ihdas edilen olağanüstü vergilerden yol Vergisi, Askerlik Mükellefiyeti, Tayyare Resmi ve Buğdayı Koruma göz ardı edip sadece Vergisi iktisadi Buhan vergisi, Muvazene ve Hava Kuvvetlerine yardım vergilerine göz atmakla yetineceğiz.

a. İktisadi Buhan Vergisi

Bir taraftan aşarın yerine ikâmeye çalışılan ve ileri sanayi ülkelere mahsus olan kazanç vergisinin doğal olarak başarısız kalması diğer taraftan 1929 büyük iktisadi krizin neden olduğu daralma sonucu kamu gelirlerinde meydana gelen azalma hükümeti yeni gelir kaynakları bulmaya zorlamıştı. O günün koşullarında ticaret erbabı ve çiftçilere göre nispeten daha iyi durumda olan ücretlilere bir takım yeni ek vergilerin getirilmesi kararlaştırıldı. Bunlardan ilki, 30.11.1931 (30 teşrinisani tarih ve 1890) tarihinde kabul edilerek 1 .12. 1931 tarihinde yürürlüğe giren 1890 sayılı Kanunla çıkarılan ı "İktisadi Buhan Vergisi"dir. Her ne kadar bu vergi başlangıçta bir yıl süreyle uygulanmak üzere yürürlüğe konulmuşsa da sonradan yapılan uzatmalarla 5421 sayılı Kanunun ücretler hakkındaki hükümlerin yürürlüğe girdiği 1951 bütçe yılı başına kadar takriben 20 yıl uygulamada kalmıştır. İktisadi buhan vergisi, ilk uygulandığı yıl genel bütçe içinde payı %2.3 iken, 1950 yılında bu pay %8.1'e yükselmiştir.

Başlangıçta sadece ücretli kesime hasredilen iktisadi buhan vergisi daha sonra kapsamı genişletilerek, 29 Mayıs 1932 tarih ve 1906 sayılı Kanun ile bina vergisi yükümlüleri, 26 Nisan 1934 tarih ve 2416 sayılı Kanun ile kazanç vergisi mükellefleri de bu verginin kapsamına alınmıştır (geniş bilgi için bkz, Pelin, 1942: 375-376; Duru, 1981: 262- 271).

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

b. Muvazene Vergisi

Bütçe açığı kapatmak için getirilen olağanüstü vergilerden ikinci ise, 26 Mayıs 1932 tarih ve 1980 sayılı Kanunla ihdas edilen "Muvazene vergisi"dir. 1931 yılında yürürlüğe giren ve ücretlere artan oranlı bir şekilde uygulanan iktisadi buhran vergisi bütçe açığı kapatmada yetersiz kalınca, hükümet "başka bir kaynak üzerine çeşitli nedenlerle yeni vergi koyma imkanlarının bulunmadığını" (TBMM, Zabıt Ceridesi, C.8) ileri sürerek emekli maaşları dahil olmak üzere yine ücretler üzerine ikinci bir ek vergi konulmuştur.

Tıpkı iktisadi buhran vergisinde olduğu gibi, bir yıl uygulamak üzere ihdas edilen ancak çeşitli kanunlarla uzatılarak 1951 bütçe yılı başına kadar yürürlükte kalan muvazene vergisi, toplam hakediş ile ödemelerden kazanç ve iktisadi buhran vergisi düşüldükten sonra kalan miktar üzerinden %10 (1938 yılında itibaren % 8) oranında alınmıştır. Muvazene vergisi, ilk uygulandığı yıl genel bütçe içinde payı %6.5 iken, 1950 yılında bu pay %5.1'e düşmüştür.

c. Hava kuvvetlerine Yardım Vergisi

Hava kuvvetlerinin ihtiyaçlarının giderilmesi ve geliştirilmesi gerekçesiyle 1 Ocak 1936 yılında ihdas edilen ve 1951 bütçe yılı başına kadar uygulamada kalan hava kuvvetlerine yardım vergisi ile yine ücretler üzerinden %2 oranında ek vergi alınması hüküm altına alınmıştır. Böylece, bütçe açığı kapatmak heyecanıyla aynı matrah üzerinde üç ek vergi alınarak, dağınık, karmaşık ve adil olmayan bir vergi düzeni oluşturulmuştur. Hava kuvvetlerine yardım vergisi, ilk uygulandığı yıl genel bütçe içinde payı %1.8 iken, 1950 yılında bu pay %3.7'e yükselmiştir

Bordro vergileri olarak tarihe geçen bu olağanüstü vergiler, vergide genellik, adalet ve basitlik ilkelerine aykırı düşmeleri, esas olarak ücreti vergi kapsamına almaları, farklı istisna, muafiyet ve vergi oranlarına yer vermeleri, matrahlarının hesaplanmasında ortaya çıkan güçlükler nedeniyle hep eleştirilmiştir.

Diğer taraftan bu vergiler, ücretlilerin vergi yükünü çok artırdığı gerçeği bizzat hükümet dahil herkes tarafında kabul ve ifade edilmiştir. Nitekim, ücretlileri hedef alan ek vergi dizisi karşısında dayanmayan, İzmir milletvekili Kitapçı Hüsnü bey, muvazene vergisi tasarısı Meclis genel kurulda görüşülürken, çok latif bir şekilde şöyle itirazda bulunur : "Efendim, erbabı maaşla müstahdemın kısa bir zaman zarfında üçüncü defa vergiye tabi tutuluyor. Evvela kazanç vergisi, ikincisi buhran vergisi...bunların yekûnu en az % itibariyle %15'i ve en çoğu %27'yi buluyor. Bunların bir kısmının indirildiği nazarı dikkate alırsak %25 tutar. Fakat ne olursa olsun az bir zaman zarfında bir kimsenin bütçesinden böyle %25 tenzile tabi tutulursa her halde bütçesinde muvazenesizlik husule gelir. Binaenaleyh, Hükümetin muvazeneyi temin etmek için vazettiği bu vergi ile vatandaşlarımız muvazenesizliğe uğrayacaktır"(TBMM, Zabıt Ceridesi, C.8, s.237).

Ücretlilerin vergilerine çeşitli adlar altında uygulanan ve sanki belli giderlere tahsis edilecekmiş gibi toplanan bütün bu vergiler emek sahiplerinin vergisini hem çok ağırlaştırmış, hem de son derece karışık bir statüye sokmuştu. Nitekim durumun vahameti Atatürk'ün dikkate çeker ve 1 Kasım 1937 tarihli Meclis açış konuşmasında "Devlet varidatının

inkışafını, yeni vergilerden ziyade, devamlı bir programla mevcut vergilerin tarh ve cibayet usullerinin ıslahında aramak lâzımdır.

...Hayvan Vergisi ve buhran ve Muvazene Vergileri üzerinde tetkikler yapılarak bütçe muvazenesi esasını bozmayacak surette tedricen tahfif çareleri düşünülmelidir" diyerek hem hükümeti uyarır hem de vergi politikasının temel esasını hatırlatır.

3.2.1940- 1950 DÖNEMİ

a. Varlık Vergisi

II. Dünya savaşı sırasında izlenen politika kamu harcamaları (özellikle, savunma ve stoklama harcamaları) artırmış, savaş sırasındaki mal arzındaki kıtlık bir takım spekülatif kazançlara neden olmuş, enflasyon ve savaş ortamı gelir dağılımı aşırı bir şekilde bozmuştu. Böylece, hükümet bir taraftan piyasadan satın alma gücünü daraltarak enflasyonun önüne geçmek diğer taraftan bozulan gelir dağılımını, spekülatif kazanç ve varlıkların bir kısmını alarak kısmen düzeltmek amacıyla, 12.11.1942 tarihinde 4305 sayılı kanunla, servet üzerinde bir defaya mahsus olmak üzere Varlık vergi alınmasını kararlaştırmıştı.

Her ne kadar hükümet, ellerindeki stokları değerlenen, aşırı stok yapan ticaret erbabının elde ettikleri aşırı kazançları vergilendirmek ve Merkez Bankasından yapılan Borçlanma nedeniyle artmış olan para hacmini borçlarını ödeyerek daraltmak amacıyla bu vergiyi ihdas etmişse de, yönetimi son derece kötü olması nedeniyle büyük sosyal tepkilere neden olmuş, adeta tarihe kara bir leke olarak geçmiştir. Zira, varlık vergisinde, mahalli takdir komisyonlarına mutlak yetki verilmiş (ki, bu komisyonlar yetkilerini çok adaletsiz bir şekilde kullanmışlar), buna karşılık verginin matrahının ve oranının ne olduğu belirtilmemiştir. Diğer taraftan, vergisini vaktinde ödemeyenler çalışma kamplarına gönderilmişti. Ancak, zorunlu çalışma kamplarına gönderilme işlemi yalnızca gayrimüslimlere uygulanmıştır. Göstermelik olarak zorunlu çalışmaya tabi tutulması kararlaştırılan Müslümanlar ise, her ne kadar çalışma merkezlerine sevk için toplatılmış ise de bu kamplara yollanmamışlardır.

Varlık vergisinin en fazla eleştirilen yönü, azınlıkları hedef almasıdır. Nitekim, Vergi tasarısı için yapılan görüşmeler sırasında Maliye Bakanlığı'nın azınlık hakkındaki görüşü, "harp ve ihtikar dolayısıyla kazanılan olağanüstü kazançların, kanunlarımızla vergilendirilmemekte olduğu ve bu nedenle özellikle azınlıkların büyük servet kazandığı" şeklinde olmuştu (Ökte, 1951: 49). Varlık vergisine katılım oranı toplam %74,11 olmuş, bunda gayrimüslimlerin payı %52, Müslümanların payı %29, ecnebinin ise %19 olmuştur. Kendilerine hoşgörü gösterilerek servetleri büyük miktarlara ulaşabilen gayrimüslimlere tarh edilen vergi ağır olmuştur. Bu durum, uzun süre yabancı basında keyfiyetin belirtisi olarak eleştirilere yol açmıştır (Akar, 1952: 75 -76).

Yaklaşık 16 ay yürürlükte kalan, daha çok sosyal yönden aldığı tepkilerle maliye tarihimizde yer almış, olağanüstü nitelikte bir servet vergisi olan varlık vergisi, ilk uygulandığı yıl genel bütçenin %27.6 sını, ikinci yıl %4.6 sını teşkil etmesine rağmen, bu verginin salınması ve tahsilinde görülen büyük adaletsizlik sonucu toplumda başgösteren huzursuzluk dolayısıyla

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

daha fazla uzatılmamış (zaten bir defaya mahsus olmak üzere ihdas edilmişti), 1944 yılında yürürlükte kaldırılmıştır.

b. Toprak mahsulleri Vergisi

İkinci Dünya savaşı sırasında yapılan olağanüstü harcamaları karşılamak bilhassa silah altına alınan ve seferberlik halindeki beslenme ihtiyacını giderilmesi ve gıda fiyatlarındaki artışın denetim altına alınması amacıyla geçici bir süre (olağanüstü durumun devamı süresince) uygulanmak üzere, 4 Haziran 1943 Tarih ve 4429 sayılı Kanunla "Toprak Mahsulleri Vergisi" konulmuştur. İsminde anlaşılacağı gibi, toprak ürünlerini kapsayan bu verginin oranı, aynen alınacak kısımda %8, nakden alınacak kısımda ise %12 olarak belirlenmişti.

Toprak mahsulleri vergisi aşarın kaldırılmasından sonra ilk kez tarım sektörüne yönelik uygulanan büyük boyutlu dolaysız vergidir. Ancak bu vergi piyasa için üretmeyen küçük otarşik yoksul köylü üzerinde çok ağır bir yük oluşturmuştur. Bu verginin uygulanması hem çeşitli sıkıntılar doğurmuş, hem de istenilen ölçüde gelir sağlayamamıştır. Böylece, Varlık vergisi'nin tarım alanında uygulanan uzantısı (Batirel ve diğerleri, 1989:6) olarak görülen Toprak Mahsulleri vergisi, Aşarın geri getirildiği (her ne kadar toplama usulü bakımından aşardan farklı ise de) izlenimi yaratmış ve bu yüzden çok eleştiriye hedef olmuştur. Bu nedenle fazla ömürlü olmayan bu vergi, 1946 yılında kaldırılmıştır.

c. Olağanüstü Durum Dolayısıyla Vergi Kapsamının Genişletilmesi

Bu dönemde ek vergiler konulmakla yetinilmemiş bununla birlikte yürürlükteki vergilere birtakım zamlar yapılmıştır. Belli bir sistem içinde yapılmayan bu zamlar, vergi yükü artırmakla birlikte vergi sistemi de içinden çıkılmaz bir hal almasına neden olmuştur.

17 Mayıs 1940' da 3828 sayılı "Fevkalâde Vaziyet Dolayısıyla Bazı Vergi ve Resimlere Zam İcrasına ve Bazı Maddelerin Mükellefiyet Mevzuuna Alınmasına Dair Kanun" adı altında bir finansman yasası çıkartılmıştır. Yasanın yürürlük süresi milli korunma yasasının yürürlükte kalış süresiyle ilişkilendirilmişti. Bu düzenleme ile gelir vergisinin, hava kuvvetlerine yardım, sigorta şirketleriyle banka ve bankalardan alınan işlem, deri, pamuk ipliği ve mamulleri, tüketim vergilerinin; nakliye resminin, damga vergisinin ve savunma vergisinin oranları arttırılmıştı. Bu yasayı müteakiben, 29 Mayıs 1941 Tarih ve 4040 Sayılı 3828 Sayılı Kanuna Ek Kanun, 29 Mayıs 1941 Tarih ve 4041 Sayılı, Şeker ve Glikozdan Alınan İstihlak Vergisinin Arttırılmasına Dair Kanun, 27 Mayıs 1942 Tarih ve 4225 Sayılı 4041 Sayılı Kanuna Ek Kanun, 27 Mayıs 1942 Tarih ve 4226 Sayılı Fevkalâde Vaziyet Dolayısıyla Bazı Vergi ve Resimlere Zam İcrasına ve Bazı Maddelerin Mükellefiyet Mevzuuna Alınmasına Dair Olan 3828 ve 4040 Sayılı kanunların Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine ve Bazı Vergi Resimlere Yeniden Zam İcrasına Dair Kanun takip etmiştir.

Yukarıdaki durumla günümüzde izlenen maliye politikasını karşılaştırdığımızda, "tarih tekerrürden ibarettir" sözü maliye tarihimiz için ne kadar geçerli olduğu göstermektedir.

3.3. 1980 SONRASI DÖNEMDE

a. 3986 sayılı Yasa ile Getirilen Ek Vergiler

Türkiye'de 24 Ocak 1980 kararlarıyla uygulamaya konulan anlayışın uzantısı olarak ihracat ve hizmet sektörünün yoğun bir şekilde desteklenmesi, ekonominin dinamizmi için bir takım istisna ve indirimlerle efektif vergi oranlarının düşürülmesi, vergileme yerine borçlanmanın ikame ettirilmesi sonucu kamu açıkları büyümeye başlamış ve bu durum kronikleşerek ekonomik istikrarı tehdit etmeye başlamıştı. Nitekim, 3986 sayılı Yasa'nın genel gerekçesinde şöyle denilmektedir:"1980'li yılların ikinci yarısından günümüze kadar kamu finansman açıklarında sürekli bir artış eğilimi görülmüştür. Bu durum, iç finansman yapımızı bozmuş ve dış ticaret açıklarının büyüme eğilimine girmesine neden olmuştur. Yıllarca biriken sorunlar ve bozulan ekonomik dengeler, bu konuda ciddi tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Kamu finansman açıklarının hızla aşağılara çekilmesi, enflasyonun düşürülmesi, dış ticaret açıklarının kapatılması, sağlıklı ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesi, kamunun ekonomi içindeki yerinin yeniden tanımlanması ve sonuç olarak ekonominin yeniden istikrara kavuşturulması amacıyla alınması gereken tedbirlerin en önemlilerinden birisi de vergi gelirlerini artırmaktır. Bu düşünceden hareketle bir defaya mahsus olmak üzere ilave bir vergi alınması için tasarı hazırlanmıştır."

3986 sayılı Yasa ile yeni vergiler konulmakta ek vergiler getirilmekte ve kimi yasalarda da değişiklik yapılmaktadır. Konulan yeni vergiler, bir kez alınması öngörülen Ekonomik Denge Vergisi ve net aktif vergisidir. Ek vergiler ise, Ek Gayrimenkul Vergisi ve Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi'dir.

1) Ekonomik Denge Vergisi

7 Mayıs 1994 tarih ve 21927 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3986 sayılı Yasa ile getirilen ek vergiler içinde önemli bir yere sahip olan Ekonomik Denge Vergisi kapsamına; ticari ve mesleki kazançları götürü usulde tespit edilen gelir vergisi mükellefleri dahil olmak üzere; kazanç ve iratları yıllık, münferit ve özel beyanname ile beyan eden gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, TBMM ve Bakanlar Kurulu üyesi sıfatıyla ücret geliri elde edenler ile 1993 yılında elde ettikleri ücretlerinin vergi matrahı toplamı 600 milyon lirayı aşan ücretliler alınmıştır.

Gerek Ekonomik Denge Vergisi, gerekse Net Aktif Vergisi bir önceki yıl geliri matrah olarak seçmeleri, yani, vergi kanunlarının geriye yürütülmesi hem hukuki hem de ekonomik açıdan beraberinde birtakım sakıncaları getirmiş ve bu durum kamuoyuca uzun süre tartışılmıştır. Diğer taraftan devalüasyonla sarsılan ve ekonomik krizle birlikte ödeme güçlüğü içine giren mükelleflerin yeni yükümlülüklerle karşı karşıya bırakan bu vergiler hem ekonomik konjonktür hem de mükellef psikolojisi bakımından mantıkla bağdaşır bir yönü görülmemiştir.

2) *Net Aktif Vergisidir*

Bu vergi, defter tutmak zorunda olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin net aktif değeri üzerinden veya 1993 yılı içindeki gayrisafi hasılatları üzerinden alınmıştır. Net aktif vergisinin oranı, net aktif değerinin üzerinden %1,5, gayrisafi hasılat üzerinden alınan ile serbest meslek erbabında %2, diğer mükelleflerde %0,5 olarak tespit edilmişti. Ancak bu oran, gerek net aktif üzerinde hesaplanan matraha gerekse gayrisafi hasılat şeklinde hesaplanan matraha uygulanması sonucunda bulunan tutardan yüksek olanı, bu verginin tarhına esas alınmıştır. Bu garip uygulama net aktif verginin mahiyeti çıkmaza sokmuştur. Zira, vergi işletmenin net aktif üzerinde alındığında servet vergisi, gayrisafi hasılatı üzerinde alındığında gayrisafi irat vergisi niteliği göstermektedir.

Net aktif vergisinin en çok eleştirilen noktası, gayrisafi hasılatı matrah olarak kabul etmesiydi. Zira, bu durum hem vergileme prensiplerine hem de Anayasanın 73'ncü maddesine aykırı düşen bir durumdur. Nitekim Anayasa Mahkemesinin, İzmir 2. Vergi Mahkemesinin Net Aktif Vergisinin Anayasaya aykırılığı olduğu gerekçesiyle yaptığı başvuru sonucu yaptığı değerlemede: Anayasa'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73. maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür" denilerek verginin "genel olması", "malî güce göre ve kamu giderlerini karşılamak üzere" alınması öngörülmüştür. Vergide genellik ilkesi, fark gözetilmeksizin herkesin elde ettiği gelir, servet veya harcamalar üzerinden vergi ödemesini amaçlar. Malî güce göre vergilendirme ise, verginin, yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır. Bu ilke, malî gücü fazla olanın, az olana oranla daha fazla vergi ödemesi gereğini belirler. "Malî güç", Anayasa'da tanımlanmamakla birlikte, genellikle ödeme gücü anlamında kullanılmaktadır. Kamu maliyesi yönünden gelir, servet ve harcamalar malî gücün göstergesidir. Verginin malî güce göre alınması, aynı zamanda eşitlik ilkesinin vergilendirmede uygulama aracıdır.

73. maddenin ikinci fıkrasında ise vergi yükünün adaletli ve dengeli bir biçimde dağılımı öngörülmüştür. Vergilendirilecek alanların seçimi ve vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı için yükümlülerin kişisel durumlarının yasalarda gözetilmesi gerekir. Sermaye iratlarının ücretlere göre farklı vergilendirilmesi, en az geçim indirimi, artan oranlı (müterakki) vergilendirme, çeşitli ayrıklık (istisna) ve bağışıklık (muafiyet) uygulamaları, vergi yükünün adalete uygun dağılımı ile malî güce göre vergilendirmenin araçlarıdır. 3986 sayılı Yasa'nın 5. ve 6. maddelerinde net aktif vergisinin, net aktif veya gayrisafi hâsılat üzerinden hesaplanarak, fazla olanın ödenmesi öngörülmektedir.

Farklı iş alanlarında faaliyet gösteren vergi yükümlüleri yönünden gayrisafi hâsılat her zaman gerçek malî gücü göstermez. Gayrisafi hasılatın, sanayi, ticaret ve malî alanlarda faaliyet gösteren yükümlüler yönünden anlamı değişiktir. Üretilen mal ve hizmetin türü, iç ve dış rekabet ortamı, kullanılan teknoloji kimi mal ve hizmetlerin yasal veya fiilî tekel kapsamında olup olmaması gibi nedenlerle "gayrisafi hâsılat", yükümlülerin malî gücünü tam olarak yansıtmamaktadır. Ekonominin değişik ya da benzer kesimlerinde faaliyet gösterip de aynı gayrisafi hâsılatı sahip olan yükümlülerin gerçek kazançları ve buna bağlı olarak malî güçleri de aynı olmayabilir. Bu nedenlerle, 1993 yılı hesap döneminde gayrisafi hâsılatın net aktif vergisi matrahı olarak alınması Anayasanın 73. maddesindeki, verginin herkesin malî gücüne göre alınması ilkesine aykırıdır. 5. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile son fıkrasının son

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

tümcesi ve 6. maddenin birinci fıkrasının sınırlama kararı uyarınca iptalleri gerekir (Anayasa Mah. Esas N0: 1997/54, Karar N0: 1997/67, Tarihi: 26.11.1997, Resmi Gazete Tarihi: 09.03.2000) gerekçesiyle gayrisafi hasılat üzerinde vergi alınmasını anayasaya aykırı bularak iptal kararı vermiştir.

3) Ek Gayrimenkul Vergisi

Ek gayrimenkul Vergisi, araziler hariç olmak üzere, bina ve arsaların 1994 yılı Emlak Vergisi matrahları üzerinden, aynı oranda alınmıştır. Emlak vergisinin bizzat kendisi toplam vergi gelirleri içindeki payı çok önemsiz bir yer tutarken, ek emlak vergisi ile önemli bir gelir toplanacağı beklenmemekteydi.

4) Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi

Bu vergi ile özel amaçlı otomobil, yat, helikopter ve uçak sahiplerine bir defaya mahsus olmak üzere ek yükümlülük getirilmiştir. Bu Yasaya göre, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılanlar hariç, ticari işletmeye dahil ancak taşımacılık faaliyetinde kullanılmayanlar dahil olmak üzere, değeri 500 milyon lirayı geçenler, değerinin % 4'ü oranında, 1 milyar lirayı geçenler ise % 8'i oranında vergiye tabi tutulacaktı.

b. Deprem Vergileri

İçinde bulunulan mali kriz ve piyasaya hakim olan ekonomik durgunluk nedeniyle dış kredi bulmaya çalışan hükümet, 17 Ağustosta Marmara bölgesinde meydana gelen deprem felaketinin getirdiği ek mali yükü (vergi gelirlerinde meydana gelen azalma + kamu harcamalarındaki artış) karşı karşıya kalınca, telaşa düşerek, depremin envanteri çıkarılmadan, makro ekonomiye etkisi tam ölçülmeden, iç ve dış yardım boyutu netleşmeden, psikolojik ve sosyolojik alt yapısı hazırlamadan, halkın bu konudaki eğilimi dikkate alınmadan, ekonomik ve sosyal boyutu düşünülmeden, dayatmacı bir tavırla ve aceleci bir yaklaşımla bazı ek vergileri gündeme getirerek büyük tepki toplamıştı. Bu tepkilere rağmen, koalisyon hükümeti ek vergilere ilişkin yasa tasarımı meclisten geçirerek yasalaştırmayı başarmıştır. 26.11.1999 tarih ve mükerrer 23888 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan " 4481 sayılı 17.8.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Deprem Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarına Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la birtakım ek vergiler getirmişti. Bunlar;

1) Ek Gelir Ve Kurumlar Vergisi

Bu yasa ile, Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 1998 yılı (önceki yıl) gelir ve kurumlar vergisi matrahları üzerinden % 5, 1998 yılı ticari ve mesleki kazançları götürü usulde tespit edilen gelir vergisi mükelleflerinin; 1998 yılına ilişkin götürü matrahları üzerinden %5 ve ücret geliri elde eden ve 1998 yılında elde ettikleri ücretlerinin vergi matrahı toplamı 12 milyar lirayı aşan ücretlilerin; 1998 yılında elde ettikleri ücretlerinin gelir vergisi matrahı toplamı üzerinden %5 oranında ek vergi yükümlülüğü getirilmişti.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

2) Ek Emlak Vergisi

Emlak Vergisi Kanununun 1 ve 12 nci maddelerinde yazılı bina, arsa ve arazi sahiplerinden, 1999 yılı emlak vergisi matrahları üzerinden bir defaya mahsus olmak üzere ek emlak vergisi alınacağı hüküm altına alınmıştır.

3) Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi

Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde yer alan (I), (II), (III) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tabi olan ve 26.11.1999 tarihinde ilgili sicilde kayıtlı bulunan taşıt sahipleri, bir defaya mahsus olmak üzere 1999 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar, ek motorlu taşıtlar vergisi ödemeleri hüküm altına alınmıştır.

4) Özel İletişim Vergisi

31.12.2000 tarihine kadar uygulanmak üzere her nevi cep telefonu işletmecileri tarafından verilen (ön ödemeli kart satışları dahil) tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetleri (Bolu, Kocaeli, Sakarya ve Yalova illerinin merkez ve ilçelerindeki abonelere verilecek hizmetler hariç) %25 oranında özel iletişim vergisine tabi tutuldu. Daha sonra bir kereye mahsus getirilen bu vergi, 23.11.2000 tarih ve 4605 sayılı Kanunun 9. maddesi özel iletişim vergisinin uygulama süresi 31.12.2002 tarihine kadar uzatıldı.

5) Özel İşlem Vergisi

31.12.2000 tarihine kadar uygulanmak üzere, 16.8.1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin A fıkrasında belirtilen işlemler ve kağıtlar için ödenen eğitime katkı payı tutarı kadar ayrıca özel işlem vergisi ödeme zorunluluğu getirilmiştir. Özel iletişim vergisinde olduğu gibi, 23.11.2000 tarih ve 4605 sayılı Kanunla hem özel işlem vergisinin uygulama süresi 31.12.2002 tarihine kadar uzatıldı hem de bu vergi miktarı eğitime katkı payı tutarının iki katına çıkarıldı.

6) Faiz Vergisi

1.1.2000 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 1.12.1999 tarihinden önce ihraç edilmiş bulunan Devlet İç Borçlanma Senetlerinden (Özel Tertip Devlet Tahvilleri ve döviz cinsinden tahviller hariç);

- İskontolu tahvil ve bonolara ödenen faizlerden, 1.12.1999 tarihinden itibaren;

a) vadesine 1-91 gün kalanlarda %4,

b) vadesine 92-183 gün kalanlardan %9,

c) vadesine 193 günden fazla kalanlarda %14,

- Üç yıl vadeli değişken faizli üç ayda bir kupon ödemeli tahsil faizlerinde %4,

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

- İki yıl vadeli sabit faizli üç ayda bir kupon ödemeli tahvil faizlerinde %19, oranında ödemeyi yapanlar tarafından faiz vergisi kesilmesi hükme bağlandı.

Deprem vergilerinin en büyük handikabı, yaşanan ekonomik konjonktür içinde ayakta kalma mücadelesi veren ve depremden büyük ölçüde etkilenen mükellefler normal vergilerini bile ödemekte zorluk çekerken, ek vergi yükü ile karşı karşıya bırakılmalarıdır.

4. YURT DIŞINA ÇIKIŞLARDAN HARÇ ALINMASI VE 4481 SAYILI KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN İLE GETİRİLEN EK YÜKÜMLÜLÜKLER

4.1. 4705 sayılı Kanunla Getirilen Ek Yükümlülükler

29/06/2001 kabul edilen (yürürlük tarihi unutulana), 12/07/2001 tarih ve 24460 sayılı Resmi Gazete yayımlanana, 4705 sayılı "Yurt Dışına Çıkışlardan Harç Alınması ve 4481 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile Yurt dışına çıkış yapan (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hariç) Türk vatandaşlarından çıkış başına 50 ABD Doları karşılığı Türk Lirası tutarında harç alınması ve vadeli mevduat ve vadeli döviz tevdiat hesabı ile özel finans kurumlarınca açılan katılma hesabı sahiplerinden, her vade sonunda, her bir hesap için bankalar ve özel finans kurumlarınca 1 000 000 lira özel işlem vergisi tahsil edilmesi hüküm altına alınmıştır.

28.07.2001 tarih 24476 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2001/2762 sayılı "Yurt Dışına Çıkışlarda Harç Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında" Bakanlar Kurulu Kararına göre,

- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine seyahat edenler,
- Yurt dışında öğrenim gören öğrenciler ile 7 yaşından küçük olanlar (yurt dışında öğrenim gördüklerine ilişkin öğrenci belgesi),
- Tam teşekküllü sağlık kurumlarından alınacak ve Sağlık Bakanlığınca tasdik edilecek raporlara istinaden yurt dışında tedavi görecektir olanlar ve refakatçileri - sağlık kontrolü için gidenler hariç-(tam teşekküllü sağlık kurumlarından alınacak ve Sağlık Bakanlığınca tasdik edilecek rapor),
- Yurt dışında sürekli görevli kamu personeli ile bunların eş ve 18 yaşından küçük çocukları (yurt dışına görevli olarak çıktıkları veya bulduklarına dair kurumlarından alacakları belge),
- Genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyelerin görevli olarak yurt dışına çıkan personeli (yurt dışına görevli olarak çıktıkları veya bulduklarına dair kurumlarından alacakları belge),
- Yurt dışına ticari amaçla sefer yapan; gemi ve uçak personeli ile motorlu kara taşıtlarının 3 kişiye kadar olan personeli (yurt dışına araçla birlikte çıkmak kaydıyla ticari amaçla

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

çıkışlarını tevsik eden belge, motorlu kara taşıtlarının 3 kişiye kadar olan personeli için belge aranmaz),

- Geldikleri ülkeye her yıl bir defaya mahsus olmak üzere yapacakları seyahatler için Türk vatandaşlığına kabul edilen göçmen ve mülteciler (yetkili makamlar tarafından verilen belge),

- Yurt dışında bir işverene bağlı olarak çalışan Türk vatandaşları ile eş ve 18 yaşından küçük çocukları (durumlarını belirten belge),

- Çift pasaportlu kişilerden yabancı ülke pasaportu ile çıkış yapanlar,

- Yurt dışında müstakil iş sahibi olarak sürekli oturan ve geçimini yurt dışında temin ettiğini belgelendiren Türk vatandaşları ile bunların eş ve 18 yaşından küçük çocukları (durumlarını belirten belge),

- Sınır boyunda yaşayıp idari mektupla yurt dışına çıkanlar,

- Uluslararası spor müsabakalarına iştirak etmek üzere yurt dışına çıkan sporcu ve antrenörler (ilgili spor federasyonlarından alınacak belge),

- Türkiye Seyahat Acentaları Birliğine üye (A) ve (B) Grubu Seyahat Acentası İşletme Belgesi sahibi firma temsilcisi -her firma için iki kişi- (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği tarafından verilen yetki belgesi),

- Ticari amaçla sefer yapan deniz taşıtları ile gününbirlik yurt dışına seyahat edenler,

- Hac seyahatine ilk defa gidenler (Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından verilen belge).

yukarıda sayılan kişiler ilgili şık yanında açılan parantez içinde belirtilen belgeleri hudut çıkış kapılarında çıkış işlemlerini yapan emniyet görevlisine ibraz etmeleri halinde yurt dışına çıkış harcı ödemeyeceklerdir.

Bilindiği gibi, "17.08.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Deprem Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında"ki Yasa'nın 9. maddesiyle 31.12.2002 tarihine kadar uygulanması öngörülen özel işlem vergilerinin kapsamı bu yasa ile genişletilerek, vadeli mevduat ve vadeli döviz tevdiat hesabı ile özel finans kurumlarınca açılan katılma hesapları da özel işlem vergisine tabi tutulmuştur. Ancak, yaşanan ekonomik belirsizlik nedeniyle, tasarruf sahiplerinin "vadeli hesap" yerine çok kısa vadeli işlemlerle tasarruflarını değerlendirme arayışında olduğu bir dönemde cüzi de olsa vadeli hesap açtıranları vergilendirmek bir mantık hatası olduğu kanısındayım. Nitekim, Kısa vadeli mevduat hesaplarına yüksek oranlı stopaj, uzun vadeli mevduatlara düşük oranlı stopaj uygulamasına yönelik çalışmanın başlatılması bu konudaki kanaatimizi teyit etmektedir. Ayrıca, bir takım formaliteye neden olan böyle bir uygulama yerine mevduat stopajlarında bir ayarlama gidilseydi daha uygun olacaktı.

Daha önce uygulanan Konut Fonu'nun yarattığı olumsuzluklar unutulmadan, yurtdışı çıkışlarda yeniden konut fonuna benzer bir uygulamanın getirilmesi, hem mükellef psikolojisi hem de ekonomik etkinlik açısından olumlu bir durum yarattığı söylenemez. Diğer taraftan, harç tutarının dolar cinsinden belirlenmesi bir taraftan Türk parasına olan güvensizliğin resmi anlamda tescil edilmesini anlamına gelirken diğer taraftan tahsilatın döviz olarak kabul edilmemesi yani Doları karşılığı Türk Lirası olarak yapılması vergi psikolojisine aykırı olup mantıki hiçbir gerekçesi bulunmadığı kanısındayım.

4.2. Ek Vergiler İçin Gerekli Zemin Oluşmuş muydu?

Kamu harcamaları artıka veya kamu harcamalarını finanse eden vergi gelirleri içinde her hangi bir verginin hasılatında önemli düşüş meydana geldikçe, hükümetler bunu telafi etmek üzere, konjonktüre uygun olarak ya yeni mali yükümlülükler ihdas eder yada mevcut yükümlülükleri artırma çabasına girerler (Haller, 1990: 312) veya içinde yaşanan sosyo-ekonomik konjonktürün sergilediği durumla bağdaşır olmak üzere, her ikisine birden başvurmayı tercih ederler. Bu tamamen bir uygunluk ve siyasi tercih sorunudur.

Maliye tarihine bakıldığında, dünyanın muhtelif yerlerinde bazı olağanüstü dönemlerde özel gerekçeler ileri sürülerek, bu dönemlere mahsus "olağanüstü vergiler" olarak adlandırabileceğimiz birtakım yeni vergilere başvurulduğu görülmektedir. Ancak, vergilemenin mali amacı kadar mali olmayan amaçları da önem arz ettiği günümüzde, yeni vergiler konulurken, ekonomik, sosyal ve hatta siyasal hedefler göz ardı edilmesi mümkün değildir. Vergilemede beklenen işlevlerin gerçekleşme şansı, konulan vergilerin çağdaş vergi anlayışına ve vergileme ilkelerine uygunluğu kadar, ekonomik, sosyal ve siyasal konjonktürün uygunluğuna bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'de değil ek vergi konulması, mevcut vergi yükünün hafifletilmesi zorunluluğu ortadadır. Zira (Bkz. Palamut,1999: 11);

-Vergi, ödeme gücü olandan alınır. Ekonomik kriz, yeni ilâve bir ödeme gücü yaratmadığı gibi, aksine, mevcut ödeme güçlerini zayıflatmış, hatta bazıları için ödeme gücünü teşkil eden gelir ve serveti ortadan kaldırmıştır. Karşılıksız çekler çoğalması ve protestolu senetlerin sayısındaki patlama bu durumu bir belirtisidir. Ancak bununla beraber, ekonomik krizlerde avantaj sağlayan ve ek ödeme gücü elde eden bazı kesimler türemektedirler ki, bunlara kriz zenginleri denir. Bu bağlamda, Şubat krizinde elinde döviz bulunduran kişi ve kuruluşlar, krizden kazançlı çıkarak ek gelir sağladıkları kendileri tarafında bile ifade edilmiştir. Diğer taraftan, 2000 yılında elde edilen menkul sermaye iradı için uygulanacak "indirim oranı" %151 olarak hesaplandığından, bu vergilendirme döneminde "indirim oranı"na tabi menkul sermaye iradı elde eden mükellefler iratlarını beyan etmek durumunda kalmamışlar. Dolayısıyla, bu iki unsurdan gelir elde eden mükellefleri kapsayacak şekilde ek vergilemeye gidilmesi, vergi hukuku genel esprisine uygun olacağı gibi, toplumsal vicdanının rahatlatılması açısından da kaçınılmaz bir durum olduğu kanısını taşımaktayım.

-Ekonomik konjonktür de ek vergiye elverişli değildir. Vergi sisteminin günün ekonomik koşullarına ve gereksinmelerine uygun biçimde düzenlenmesi olarak tanımlayabileceğimiz ekonomik etkinlik ilkesine göre, vergilerin ekonomik yapıdaki olumsuzlukları gidermede bir araç olarak kullanılması önerilmektedir. Yani bu kural, günümüzde vergilemenin mali amacı

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

kadar iktisadi ve sosyal amaçları da ön plana çıkarmaktadır. Bu yüzden hükümetler, ek gelire ihtiyaç duyduklarından, bir takım makro ekonomik hesaplar yapmadan, mükellef psikolojisini dikkate almadan hemen vergiye başvurmaları, ekonomik yapıda bazı aksamalara neden olacağı kuşkusuzdur. Dolayısıyla, Türkiye'nin toplumsal, siyasal, ekonomik ve mali durumu göz önüne getirildiğinde, yaşanan ekonomik konjonktür içinde ayakta kalma mücadelesi veren ve son ekonomik krizden büyük ölçüde darbe yiyen kayıtlı ekonominin ek vergi yükünü kaldıracak bir durumda olmadığını da sayısal rakamlar göstermektedir. Nitekim, ekonomide yaşanan bu yapısal bozukluk ve daralma karşısında hükümet bir dizi tedbirleri gündeme getirmiş, ancak, yaşanan kriz sonucu uygulanan istikrar programı çökünce bu tedbirler şimdilik göz ardı edilmiştir. Bu nedenle, ekonomik daralmayla beraber yaşanan nakit sıkıntısı yüzünden vergi borçlarının ödeyemeyen mükelleflere kolaylık sağlamak üzere, "414 seri nolu Tahsilat Genel Tebliği" ile mükelleflere koşulsuz tecil ve taksitlendirme müessesinden yararlanma olanağını sağlayarak, bu uygulamadan yararlanacak yükümlülere uygulanacak faiz oranı yıllık %3 olarak tespit edilmiş ve tüm mükelleflere 18 taksit halinde vergi borçlarını ödeme imkanı getirmiş, arkasında bu imkan SSK ve Bağ- Kur primleri için de sağlanmıştır. Bu durumda normal vergi borcunu bile ödeyemeyen mükelleflere ek vergi yükü ile karşı karşıya bırakmak bilimsel ve mantıksal hiçbir ölçüyle bağdaşmamaktadır.

Bilindiği üzere, ekonomik daralma dönemlerinde vergi yükünün düşük tutarak ekonominin canlandırılması vergi politikasının temel kuralıdır. Bu dönemde vergi yükünün ağırlaştırılması ekonominin daha da daralmasına neden olacaktır ki, bu yolla baş vurmak iktisadi anlamda bir cinayettir.

3- Ek verginin konulması mükellef psikolojisi açısından mümkün görülmemektedir. Geçmişten günümüze kadar vergiler, bir taraftan devlet açısından gerekli ve sağlıklı gelir kaynağı niteliği taşıırken, diğer taraftan da yükümlüler tarafından katlanılması güç bir yük olarak algılanmıştır. Bu nedenle, verginin konulmasıyla birlikte mükellefler çok sayıda içsel ve dışsal faktörün etkisi ile vergiye karşı değişik tepkiler göstererek, bundan kurtulmaya veya yüklerini asgari düzeye indirmeye çalışmışlardır. Şubat kriziyle birlikte güvenini yitiren, katlandığı fedakârlığı boşa gittiği inancına giren, siyasal iktidara kızgın ve hatta yer yer başkaldırı sayılabilecek davranışı sergileyen geniş kitlelere yüklenecek ek bir vergi, toplumsal infiale neden olabilir ki, bu da karanlık bir takım emellerin ortaya çıkmasına zemin oluşturabileceği endişesi uyandırmaktadır.

4-Ek bir vergi, mevcut ve yönetimce bilinen mükellefleri kapsamına alacaktır; ki bunun adı, mükerrerliktir. Mükerrer nitelikteki vergi uygulaması çağdaş mali düşünce ve yaklaşımla örtüşmediği gibi, kamuoyunda demokrat ve katılımcı destekten de yoksun kalacaktır.

Bu koşullara rağmen nedense her iktisadi kriz döneminde hükümetler tarafında ek vergiler gündeme getirilmekte ve psikolojik zemin oluşturmak amacıyla, bu vergi bir defaya mahsus uygulanacağı ileri sürülerek, kendileri bile inanmadıkları bir duruma mükellefleri inandırmaya çalışmaktadırlar. Ancak sık sık krizin yaşandığı ülkemizde, bu vergiler belli aralıklarla alınan olağan bir vergiye dönüşerek, Osmanlı İmparatorluğu döneminde alınan "Avarız Vergisi"ni anımsatan bir yapıya bürünmüştür.

4.3. Ek Vergiye Gerek Var mıydı?

Siyasal iktidar vergilemenin sadece mali amacı dikkate alarak, gelir temin etmek amacıyla (ki çağdaş bir yaklaşım değildir) ek vergiler ihdas ettiği yadsınmaz bir gerçektir. Ancak, bu zaviyede bakılsa bile, kamuoyunda tepkiye neden olan, kayıtlı ve dürüst mükellefleri ağır bir vergi yüküyle karşı karşıya bırakan ek vergilerin yerine mevcut yasalardan tam anlamıyla yararlanıp, etkin bir vergi denetimi gerçekleştirerek vergi kayıp ve kaçakların önüne geçilseydi daha gerçekçi bir tutum olacaktı. Zira, Reel sektörün yaşadığı kriz ortamında yapılması gereken, vergi yüklerini hafifletmek ve kayıt içine girmeyi teşvik etmektir. Diğer taraftan, kamu harcamalarındaki savurganlığın önüne geçilmedikçe, kamu yatırım ve harcamalarında performans denetimi yapılmadıkça, kamu borç idaresi sağlıklı bir yapıya kavuşturulmadıkça sadece vergi geliri artırmakla sağlıklı bir yapıya kavuşulmayacağı aşikârdır. Diğer taraftan hem mevcut vergilerde yapılan artış hem de getirilen ek vergilerin muhatabı tamamen kayıtlı kesim olduğu, kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınma çabalarının yetersiz bulunduğu bir ortamda vergi hasılatının ne kadar artırılabilirliği malumdur.

Bizce ikide bir ek vergilere başvurmak yerine, bir taraftan kamu harcamaları etkinliğini sağlayacak ve savurganlığını önleyecek hukuki düzenlemeleri bir an önce gerçekleştirmek diğer taraftan vergi sistemimizin temel sorunları ele alarak gerekli revizyona gitmek daha gerçekçi ve akılcı olacaktır. Zira, yapılacak bu düzenlemeler hem sağlıklı bir vergi ve harcama yapısına ulaşmak mümkün olacak hem de vergi sistemimizin etkinleştirerek daha fazla gelir toplanması sonucu doğuracaktır. Böylece, her seferinde mükellef psikolojisini olumsuz yönde etkileyen, vatandaşın devlete olan itimadını yaralayan ve kamuoyunda tepki toplayan ek vergilere gerek kalmayacaktır. Veysi Seviğ hocanın da belirttiği üzere: "Beyanname verenlerden alınması öngörülen ve daha önce de yukarıda belirttiğimiz yasal düzenlemelere dayalı olarak uygulanan özel iletişim vergilerinin artırılmasını mantıken ve vergi tekniği açısından anlamak ve yorumlamak pek kolay değildir. Kamu finansman açığı her geçen gün artmaktadır. Bu açığın kapatılması veya azaltılması yönünde alınacak önlemlerin ciddi projelere dayandırılması gerekli iken, yükümlü sayısının azaldığı, işyerlerinin kapatıldığı bir dönemde beyanname verenlerden cüzi de olsa ek vergi almayı öngörmek ve uygulamaya koymak kanımızca bilgi yetersizliği yanında bir aczin hazin görüntüsüdür" (Seviğ, 2001).

Türk vergi sisteminin sorunları ve yapılması gereken temel düzenlemeleri şöyle sıralayabiliriz (Bkz. Gerçek ve Yüce, 1998:69-73):

- Vergi mevzuatında "kirlenme" olarak adlandırılan çarpıklıklar, bozulmalar ve amacına ters düşen uygulamaların yeniden ele alınarak çağdaş vergi sistemine yakışır bir şekilde düzenlenmelidir,
- Vergi tabanının genişletilmesi sağlanmalı ve bunun için kayıt dışı kalmış faaliyet alanları kontrol altına alınmalı ve bazı vergi sığınakları ortadan kaldırılmalıdır. Bunlara paralel olarak vergi tarifesinin yeniden düzenlenmeli ve vergi oranları düşürülmelidir.
- Vergi yükü dağılımındaki adaletsizliği giderecek etkin önlemler alınmalı ve Türkiye'nin gerçekleri dikkate alınarak uzun, orta ve kısa vadeli hedefler belirlenmelidir. Vergilemede

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

adaletin sağlanması amacıyla, enflasyon muhasebesi uygulaması, en az geçim indirimi, servet beyanı, ayırma kuramı gibi müesseselerin uygulamaya konması ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

•Temel vergi mükellefleri listesinin saptanması ve tek vergi numarasının yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar süratle yapılmalı ve mükelleflerin faaliyetleri sıkı takibe alınmalıdır. Özellikle banka, tapu, sigorta ve trafik sicili ile ilgili işlemler, bilgisayar teknolojisi kullanılarak sürekli denetim altında tutulmalıdır.

•Herhangi bir maliyete katlanmaksızın azami bir şekilde kamu harcamalarından yararlanma eğiliminde olan "bedavacılar" da vergi kapsamına alınmalıdır.

•Vergi sisteminde etkinliği sağlamak ve vergi denetimlerini sosyal vicdanı rahatsız etmeden yerine getirebilmek için, öncelikle tüm faaliyetler vergi kapsamına alınmalı ve denetimler vergi yasaları çerçevesinde mükelleflerin tamamına aynı etkinlikte ve belli aralıklarla uygulanmalıdır. Ayrıca, vergi denetimlerinin oranı artırılmalı ve teknolojik imkanlardan yararlanarak vergi kaçakçılığının yaygın olduğu alanlarda sıkı ve özel denetim uygulanmalıdır.

•Vergi kanunlarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için vergi idaresinin yeniden yapılanması ve etkin çalışması sağlanmalıdır. Bir taraftan vergi idaresinin yükünü, diğer taraftan da mükelleflerin uyum maliyetlerini azaltmak amacıyla vergilendirme ile ilgili formaliteler asgari düzeye indirilmelidir. Bu bağlamda, yıl içinde verilen bazı beyannamelerin birleştirilmesi düşünülebilir.

• Vergi kayıplarını arttıran, vergi ödememeyi özendiren, haksız rekabete yol açan vergi afları gibi düzenlemelere ve vergi kaçakçılığı ile ilgili cezaların etkinliğini azaltan uygulamalara son verilmelidir. Yasalarla konulan vergilerin toplanmasında en etkili araç olan cezaların çok iyi tanımlanması ve ödünsüz bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Ülkemizde, mükelleflerin ticari ve mesleki itibarının zedelenmesinden son derece çekindikleri dikkate alınarak, teşhir edici nitelikteki cezaların uygulanmasına ağırlık verilmelidir.

• Vergilemede devlet-mükellef uzlaşması ve işbirliğine gidilmelidir. Bu konuda önemli görev üstlenmiş bulunan SMMM ve YMM müessesesi daha da etkin bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu meslek mensuplarına yönelik olarak verilecek periyodik ve koordineli eğitim ile vergi idaresiyle sağlanacak işbirliği dolaylı olarak mükelleflerde vergiye ilişkin maddi ve biçimsel görevlerin gereği gibi yerine getirilmesi bakımından gerekli vergi bilincini yerleştireceği gibi vergi idaresi ile ilişkilerde güven ortamının yaratılmasına da yardımcı olacaktır.

• Vergi bilincinin yerleşmesi ve verginin doğru bir şekilde algılanması için, mükelleflerin, ödedikleri vergilerin bir karşılığı olarak gördükleri kamu harcamalarında etkinlik ve şeffaflık sağlanmalı, kamu kesimindeki savurganlığın ve yolsuzlukların üzerine gidilerek kamu vicdanı rahatlatılmalıdır.

• Günümüzde, vergi bilincinin yerleşmesi için sıkça kullanılan sloganların artık amacına hizmet etmediği bir gerçektir. Bu durum göz önüne alınarak, içi boş kalıp ve klişelerden

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

oluşan sloganlar yerine, kamu kesiminde disiplinin sağlanması zarureti ortadadır. Unutulmamalıdır ki, kamu kesimindeki laubalilik, mükellefler nezdinde devletin itibarının yitirilmesine, hatta devlet kavramının zedelenmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, vergi bilincinin yerleştirilmesi için başta kamu harcamalarındaki savurganlığın önüne geçilmesi, adil bir vergi sisteminin oluşturulması ve etkin bir vergi eğitiminin verilmesine yönelik sabırlı ve azimli adımlar atılmalıdır.

Diğer taraftan vergi bilincinin ve vergi ahlakının oluşturulmasına yönelik eğitim çalışmalarına önem verilerek toplumun ve mükelleflerin vergiye bakış açısı değiştirilmelidir. İnsanlara devlet açısından verginin önemi anlatılarak Jack Ochs'un vurguladığı "There is nothing in life which is certain except dead and taxes" (Hayatta vergi ve ölümden başka kesin hiç bir şey yoktur) özdeyişinin, bütün toplum tarafından benimsenmesi ve mükelleflerin gönüllü vergi ödemeye yönelmeleri sağlanmalıdır.

5. SONUÇ

Kuşkusuz, vergi modern devletlerin vazgeçilemez temel kaynağıdır. Bununla beraber vergilemenin sosyal, ekonomik ve siyasi yönleri de bulunduğu unutulmamalıdır. Modern bir vergi sisteminin taşınması gereken temel bazı özellikler bulunmaktadır. Her ne kadar bunların başında kamu harcamaları karşılayabilecek bir gelir sağlama yer alıyorsa da yatırımları teşvik etmek, üretim ve tüketimi teşvik etmek ya da kısıtlamak, ödemeler dengesini düzeltmek, tasarrufu teşvik etmek, ekonomik istikrarı sağlamak, ekonomik yapıyı değiştirmek, gelir ve servet dağılımını düzenlemek gibi mali olmayan amaçlar da günümüzde en az gelir sağlama kadar önem arz etmektedir. Bu nedenle, sadece gelir sağlama amacına matuf bir vergi, çağdaş bir vergi sayılamayacağı gibi, toplumsal bazı dengeler üzerinde tahribatta yol açabilir. Dolayısıyla, siyasi iktidar bu dengeleri gözetmeden gelire her ihtiyaç duyduğundan vergiye başvurmaları tasvip etmek mümkün değildir.

Durum böyle iken, maalesef tarihten günümüze kadar siyasi iktidarlar, başları sıkıştığı zaman, hep aynı yönteme başvurdukları görülmektedir. Diğer bir ifade ile, iktidarlar, Türk Ulusunun sabırlı oluşu ve devlette olan bağımlılığı seciyesinden istifade edip, milletimizin milli ve manevi duygularından yararlanarak, sadece gelir sağlama amacına yönelik değişik adlarla ama aynı mahiyetteki olağanüstü vergileri koymaktan kaçınmamışlardır. Yine tarihi süreç içinde olağanüstü vergilerin taşıdığı ikinci ortak nokta ise, bir seferinde "bir defa uygulanacak" ibaresine hep yer vermesine rağmen uzun süre uygulamada kalmalarıdır.

Osmanlı imparatorluğu borçlarını devralıp ödemediğimiz kamuoyu tarafında çok iyi bilinmesine karşın, imparatorluğun borç yapısını ve avarız vergi geleneğini de miras olarak aldığımız pek bilinmemektedir. Kanımca, artık, bir program dahilinde gününbirlik ve palyatif politikalar izlemek yerine gerekli reform ve revizyonlara gidip çağdaş bir gelir ve harcama sistemine kavuşup, artık iki de bir uluslararası kurumlardan yardım isteyen bir ülke konumundan kurtulma zamanı gelmiştir.

AKADEMİK BAKIŞ

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694 – 528X Sayı: 3 Temmuz – 2004

İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi – Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Celalabat – KIRGIZİSTAN

KAYNAKÇA:

AKAR, Rıdvan; (1952) Varlık Vergisi, Belge Yayınları, İstanbul.

BATIREL, Ömer Faruk ve diğerleri (1989), Türk Vergi Gelirlerini Artırma Yolları, Alternatifler Ve Beklentiler, İstanbul: İTO Yayın No:1989-15.

BULUTOĞLU, Kenan, (1976), Türk Vergi Sistemi, 5. Baskı, Ankara: Temat Ltd.

EDİZDOĞAN, Nihat, (1998), Kamu Maliyesi-2, Bursa: Ekin Kitabevi.

GERÇEK, Adnan ve Mehmet YÜCE, (1998), Mükelleflerin Vergiye Yaklaşımı Açısından Türk Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi, Bursa: Bursa Ticaret Odası Yayını.

HALLER, Heinz, (1990), Maliye Politikası (Çev: S. Turhan), 3. Baskı, İstanbul: DER Yayınları.

NADAROĞLU, Halil, (1981), Kamu Maliyesi Teorisi, 4. Baskı, İstanbul: Sermet Matbaası.

ÖKTE, Faik, (1951)Varlık Vergisi Faciası, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul.

SAYAR, Nihat S., (1977), Türkiye'de İmparatorluk Dönemi Mali Olaylar, 2. baskı, İstanbul: İ.T.İ.A Nihat Sayâr Yayın ve Yardım vakfı yayınları No.288/513.

SEVİĞ, Veysi, (02 Temmuz 2001 Pazartesi), "Yeni Vergi Tasarısı Üzerine", Dünya Gazetesi.

YAY, Turan, "Atatürk Döneminde Vergiler ve Vergi politikası", Uludağ Üniv. İ.İ.BF. Dergisi, Cilt: IX, Sayı: 1-2 (Mart- Kasım, 1988).